

Tíz éve lakom egy körúti bérházban; azt mondják, Pesten ez nagy idő. Hosszú éveket töltöttem el a harmadikemeleti lakásban, anélkül, hogy valakit is megismertem volna a házból. Azután elkövetkezett a „légős“ időszak az ember kénytelen volt bemutatkozni ennek, annak, a pincében együtt ülni és csevegni a bal szomszédokkal meg a jobb szomszédokkal. Aztán jött Szálasi világa és az üresen maradt lakásokba új bérlők költöztek. Aztán ostrom jött, infláció meg sok egyéb és a bérház kapuján át jöttek meg mentek az emberek, akár egy keleti bazárban. A bérház harminchárom lakása most is tömve van emberekkel, nagyrészüket ismerem is, csak éppen nem ismerem ki magam a világukban.

Itt van például Vilmos úr, amint nyilvánvalóan baráti hangsúllyal az egész házban nevezik. Vilmos úr, akit akkor még csak Vilinek hívtak, az ostrom után, egy barátságosan januári napon költözött a házba és egy szakadt aktatáskában, a hóna alatt hozta minden vagyonát. Az első napokban havat hányt a többiek helyett, februárban már naptárt meg gyertyát árult a híradó-mozi előtt, azután kocsi, lovat szerzett és lement Nagykörösrre. Lisztet, zsírt hozott és két fordulóval ötvenezer pengőt keresett. Most, amikor ezeket a sorokat írom, ötvenezer pengő csekély összeg, szerény ebédre futja; de márciusban még elég volt, hogy Vili megvegye belőle az *Úri konyhát*, ezt a kis vendéglőt itt a keresztutcában, a körúttól a harmadik üzlethelyiséget. Vili «tulaj» lett az *Úri konyhában* és evvel együtt Vil-

EGY PESTI BÉRHÁZ

mos úrrá lépett elő. Napjában háromszor jó kosztot adott a keresztutca népének, azután italmérést szerzett, zenekart fogadott és aki délután tévedt be az *Úri konyhába*, már csak külön borralaló ellenében tudott asztalt kapni. Igaz, hogy az *Úri konyha* asztalaihoz érdemes leülni. Köröttük minden lehet kapni, dollártól ágyneműig, fényképezőgéptől kockacukorig. Vilmos úr pedig házának induló képpel álldogált a konyha benyílójában és tekintete látható szeretettel simogatta végig az *Úri konyha* világát. Illetve csak simogatta, amíg el nem hagyta az *Úri konyhát*. Két héttel ez előtt ugyanis eladta a kis vendéglőt és betársult a körúti nagykávéházba. Természetesen itt a házban is minden megváltozott Vilmos úr körül: a régi cselédszobából háromszobás főbérleti lakásba költözött, mindennap szállítók és küldöncök jelennek meg ajtaja előtt és azt mondják, ma már Vilmos uréké a legszebben berendezett lakás. Sőt azt hiszem, többet is mondhatunk róla. Úgy vélem, Vilmos úr mellényzsebéből ki tudná fizetni a ház valamennyi lakóját.

A másik lakó — nevezzük egyszerűen *második emelet négyesnek* — valamikor a Szálasi időkben vetődött házukba. Én a felszabadulás után láttam először, amikor már rendőrtiszt volt. Kora reggeltől késő estig az ő hangjától zengett mindegyik fo-

lyosó, meg az egész lépcsőház. Mindenkit internáltatni, feljelenteni, letartóztatni akart: az új lakókat azért, mert nyilasok, a régieket azért, mert nem jelentik fel a nyilasokat. Mindenki rettegett tőle és amint a hangja valahonnan felharsant, ijedten bújt be lakásába a házmester, a cseléd és a főbérlet. A lépcsőház soha nem volt elég tiszta neki, a lakó nem buzgólkodott eleget a ház helyreállításán, a cseléd pedig nem volt hajlandó belépni az ő politikai pártjába. Mert a *második emelet négyes* természetesen párttag volt és jaj volt annak, aki más politikai véleményt mert formálni.

Egy nap aztán örömmel súgta meg a házmester: «Rendőrök jöttek értel». És valóban két rendőr kutatott a második emelet négyben, estére pedig őt magát, a főbérletet is magukkal vitték. A ház fellélegzett, de a nyugalom nem tartott sokáig. Két nap múlva már ismét idehaza volt, csak a rendőrtiszti ruhát kellett levetnie. civil lett ő is, akár mi, többiek és jó darabig nem láttuk alakját, nem hallottuk a hangját. Azt hittük, hogy megosztja velünk a civilélet apró-cseprő viszontagságait, mígnem az őszi választásokon másként alakult az eredmény, mint ahogy sokan várták. És ekkor kiderült, hogy a második emelet négyes már ismét abban a pártban tag, ahol érdemes párttagnak lenni és kevéssel a választások után új táblát szögeztetett az ajtajára:

„miniszteri tanácsos“. Valóban miniszteri tanácsos lett és hangja most éppoly gyakran süvít fel, mint azelőtt. A lépcső nem elég tiszta, a lakó nem elég megbízható, mindenkit internálással fenyeget és jaj annak, aki más-kép vélekedik a politikáról!

A tanár úr, Istenem, a szegény tanár úr 1944 elején került a házukba, amikor Pestre helyezték. Előzőleg tíz éven át vesződött a vidéki nebulókkal, s közben egyetlen vágya, egyetlen álma volt csupán: Pestre kerülni, ahol a szép, nagy könyvtárakban nyugodtan foglalkozhatna a francia filológiával. Hiába mondta neki Krahl igazgató úr: „Lépj be te számár a MÉP-be, azonnal felhelyezünk Pestre“, a tanár úr arra hivatkozott, hogy állami ösztöndíjjal hosszú időt töltött a városban és most nem kíván Bárdossy pártjában szerepelni. Nem is került Pestre, csak a háború legnagyobb zavarái közepette, akkor is bizonyára véletlenségből. Szegény tanár úr fellélegzett, könyvtárakra és francia filológiára vágyott, de helyette SS-legények jelentek meg Budapesten, a könyvtárak bezártak és a tudomány megszűnt.

Pesten átélte mindazt a vést és bajt, ami utolsó évünket oly terhessé tette és az idén nyáron, a minisztériumba járva összeütközött Krahl úrral, egykori igazgatójával, aki bizonyára a MÉP körüli érdemeinek elis-

meréseül vidéki igazgatóból tanácsos lett. „Te számár, miért nem lépsz be a mi pártunkba?“ — mondta ismét Krahl tanácsos úr. Szegény tanár úr ismét Párizsra, a demokrácia meg a tapasztalataira hivatkozott, most sem volt hajlandó belépni. Krahl tanácsos úr azonban sürgette, nógatta, biztatta és amikor a tanár úr mindegyre ellenállt, megfenyegette: „Vigyázz, mert vidékre helyezünk. Te nem vagy megbízható!“ És így is történt, a napokban megkapta új beosztását, egy istenhalmögötti városkába kell mennie, ahol nincs francia filológia.

A tanár úr örült, mert ki ne örülne a pestiek közül, ha egyszer csak vidékre kerül. Örült mindaddig, amíg meg nem látta új állomáshelyét. Mert ott aztán kiderült, hogy havi 130.000 pengőből két gyerekkel megélni nem lehet, sőt pénzből megélni egyáltalán nem lehet, mert élelmet a városka csak ruháért, petróleumért, sóért ad. A tanár most mégis kénytelen csomagolni és költözni, közben egytál ételt eszik ebédre és éhezik vacsorára és tudja, hogy új állomáshelyén még nagyobb nélkülözések fogják várni. De hogy francia filológiával mikor foglalkozhat — azt nem tudja.

Így élnek, mozognak és bajlódnak köröttem a lakók, harminchárom lakásban harmincháromféle sors zajlik. Én pedig, aki olykor érdeklődéssel figyelem sorsukat, tünődve kérdelem magamtól, hogy mikor tér ismét vissza az az idő, amikor nem fogom ismerni a szomszédomat és lassan, eseménytelenül, csendesen, szolidan fog élni az egész pesti bérház...

Kósa János